herpy

DRZEWOŁAZY

Variable Poison Frog

Ranitomeya variabilis

Ranitomeya variabilis to mały, aktywny w dzień drzewołaz o długości 15-20 mm, pochodzący ze wschodnich stoków Andów i z Amazonii. Występuje w wielu lokalnych formach w kolorze żółtym, zielonym i niebieskim z czarnym rysunkiem, rozmnaża się w bromeliach i słynie z tego, że samiec przenosi kijanki między zbiornikami wody w roślinach. Dobry pierwszy gatunek wśród małych drzewołazów.

Rodzina: Dendrobatidae Dawna nazwa: *Dendrobates variabilis*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**15-20 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy i las górski**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**40 × 40 × 40 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**21-26 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**70-100%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 1-2 cm
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**W kątach liści (np. bromelii)**
Liczba jaj w zniesieniu	**1-10**
Czas do wyklucia	**10-14 dni**
Okres larwalny	**60-80 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Gotowa karma i inne kijanki**
Opieka nad potomstwem	**Nosi kijanki**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Ranitomeya variabilis należy do małych drzewołazów. Dorosłe osobniki mierzą około 15-20 mm od pyska do kloaki: większość ma 15-18 mm, a duże samice mogą osiągać 19-20 mm. Samice są wyraźnie większe i bardziej zaokrąglone niż samce.

Ubarwienie jest bardzo zmienne, na co wskazuje nazwa gatunkowa. Zwykle żaba ma grzbiet od żółtego do zielonego z czarnymi plamami lub paskami, czarną plamkę na czubku pyska oraz nogi od niebieskich do zielononiebieskich z dużymi czarnymi plamami. W hodowli spotyka się kilka lokalnych form, np. 'Highland', 'Southern' i 'Borja Ridge', które są

sprzedawane pod własnymi nazwami i nie powinny być krzyżowane. Cętkowana forma wyżynna jest tą, którą naśladuje cętkowana forma *R. imitator*.

Taksonomia tego gatunku była zagmatwana. Gatunek został opisany w 1988 roku przez Zimmermanna i Zimmermann jako *Dendrobates variabilis* i okresowo łączono go z *R. ventrimaculata*. Wiele zwierząt, które w hodowli funkcjonowały pod nazwą *R. ventrimaculata*, należy dziś do *R. variabilis*. W 2022 roku populacje z Gujany Francuskiej i wschodniej Brazylii, wcześniej zaliczane do *R. amazonica*, również przeniesiono do *R. variabilis*. Najbliższym krewnym jest *R. amazonica*.

Toksyny skórne: drzewołazy nie wytwarzają same swoich toksyn. Dzikie *R. variabilis* mają w skórze alkaloidy, które pochodzą z pożywienia, prawdopodobnie z drobnych stawonogów, takich jak mrówki i roztocza. Zwierzęta z hodowli, karmione muszkami owocowymi i skoczogonkami, nie mają toksyn lub mają ich bardzo mało, natomiast osobniki odłowione z natury mogą zachować je przez długi czas. Dlatego to pole ustawiono na łagodną. Nie bierz żab do rąk, myj ręce po pracy w terrarium i nie dotykaj potem oczu ani ust.

Gatunek jest żywy, ale niektóre osobniki są nieco płochliwe. Samce nawołują miękkim, brzęczącym dźwiękiem z podwyższonego miejsca.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Ranitomeya variabilis ma zasięg podzielony na dwie części. Część zachodnia obejmuje wschodnie stoki Andów i przyległe niziny w Peru i Ekwadorze, z centrum w północnym Peru w rejonie górnego biegu rzeki Huallaga; gatunek stwierdzono aż po La Pedrera w południowo-wschodniej Kolumbii. Część wschodnia obejmuje Gujanę Francuską i wschodnią Brazylię (Pará i Amapá), odkąd w 2022 roku populacje te przeniesiono z *R. amazonica*.

Obie części leżą bardzo daleko od siebie i naukowcy uważają, że granice gatunku wymagają dalszych badań. Może się więc okazać, że populacje zostaną ponownie rozdzielone. Dlatego zawsze trzymaj formy z różnych obszarów oddzielnie.

> **Naturalny zasięg:** Peru, Ekwador, Kolumbia, Brazylia i Gujana Francuska.

ŚRODOWISKO

Ranitomeya variabilis prowadzi półnadrzewny tryb życia w pierwotnym i wtórnym lesie deszczowym. W Peru zamieszkuje nienaruszony las na grzbietach górskich średniej wysokości na 900-1200 m n.p.m., ale gatunek występuje także na nizinach. Żabę spotyka się w niskiej roślinności, w krzewach i na pniach, ale także w ściółce, w Gujanie Francuskiej m.in. wzdłuż brzegów strumieni i małych rzek.

Jaja i kijanki rozwijają się w zbiornikach wody w roślinach, zwłaszcza w bromeliach z rodzaju *Aechmea*. Zbiorniki wybierane przez samce mieszczą średnio około 112 ml, czyli znacznie więcej niż te, z których korzysta *R. imitator*. W peruwiańskiej części zasięgu spada około 2500 mm deszczu rocznie, z suchszym okresem od czerwca do września, a temperatura waha się między ok. 16 a 32 °C.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

Hodowla

TERRARIUM

Para *R. variabilis* potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 40 × 40 × 40 cm, a te same wymiary wystarczą dla trio. Każda dodatkowa żaba potrzebuje ok. 4 litrów więcej przestrzeni. Żaby chętnie się wspinają, więc wybierz raczej terrarium wysokie niż niskie.

Urządź je z warstwą drenażową, wilgotnym podłożem i warstwą suchych liści. Kora korkowa lub materiał zatrzymujący wilgoć na tylnej i bocznych ścianach zapewnia powierzchnie do wspinaczki. Obsadź terrarium gęsto bromeliami, pnączami, takimi jak epipremnum, oraz małymi roślinami, np. begoniami, aby żaby miały kryjówki i miejsca rozrodu. Przymocuj do ściany pojemniki po kliszy fotograficznej prawie pionowo, ale pod takim kątem, żeby na dnie zbierało się trochę wody; pełnią one rolę sztucznych lejków liściowych.

Gatunek jest spokojniejszy niż wiele innych w rodzaju. Można go trzymać w mieszanych grupach, a w odpowiednio większym terrarium nawet dziewięć dorosłych osobników może żyć razem bez agresji. Usuń jednak zwierzę, które przegania pozostałe. Nigdy nie łącz różnych form ani gatunków.

TEMPERATURA

Utrzymuj w terrarium 21-26 °C w dzień i 18-22 °C w nocy. Krótkotrwale gatunek znosi do 27 °C, ale temperatura nigdy nie może przekroczyć 29 °C. Jaja i kijanki można trzymać w stałej temperaturze 24 °C.

Dodatkowe ogrzewanie rzadko jest potrzebne; oświetlenie dla roślin często w zupełności wystarcza. Nigdy nie stawiaj terrarium w bezpośrednim słońcu i kontroluj temperaturę latem, kiedy małe terraria szybko się przegrzewają. Nie udokumentowano chłodnego okresu spoczynku.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 70-100 %. Dąż do niemal 100 % rano i wieczorem oraz 70-75 % w środku dnia. Gatunek może krótko wytrzymać przy 50 %, jeśli ma czystą wodę, w której może siedzieć, ale to rozwiązanie awaryjne.

Zraszaj codziennie wodą z odwróconej osmozy lub deszczówką. Ułatwia to system zraszający uruchamiany trzy razy dziennie oraz okładzina ścian zatrzymująca wilgoć. Pozwól liściom nieco przeschnąć między zraszaniami i zapewnij wymianę powietrza, aby nie rozwijała się pleśń.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Daj żabom płytką miskę z wodą lub małą część wodną i utrzymuj tak niski poziom wody, aby najmniejsza żaba mogła siedzieć z głową i przednią częścią ciała nad wodą; gatunek słabo pływa. Lejki liściowe bromelii i pojemniki po kliszy są równie ważne, bo to w nich składane są jaja i kijanki. Czysta woda w pojemnikach po kliszy jest niemal warunkiem tego, by żaby składały jaja. Używaj wody z odwróconej osmozy, deszczówki lub odchlorowanej wody z kranu i nigdy nie stosuj w terrarium mydła ani środków czyszczących.

Kijanki można trzymać pojedynczo w małych pojemnikach o wymiarach 10 × 10 × 10 cm ze świeżą wodą z odwróconej osmozy, liściem migdałecznika, kawałkiem *Anubias* i odrobiną mchu.

OŚWIETLENIE I UVB

Żaby są aktywne w dzień i żyją w cieniu lasu. Światło służy przede wszystkim roślinom: odpowiednie jest oświetlenie LED przez 12-14 godzin dziennie. Nie udokumentowano, by gatunek potrzebował UVB, i zwykle się go nie stosuje. Jeśli wybierzesz słabe źródło UVB, zadbaj o gęste nasadzenia i cień. Oświetlenie nie może nagrzewać terrarium.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

R. variabilis jest tak mała, że może zjadać tylko drobne owady karmowe: skoczogonki, nielotne muszki owocowe (*Drosophila melanogaster*) i małe równonogi. Duże dorosłe osobniki mogą też przyjmować *D. hydei*. W naturze gatunek zjada mrówki, małe chrząszcze, termity i inne drobne stawonogi.

Karm dorosłe i młode codziennie dokładnie taką ilością, jaka zostanie zjedzona do następnego karmienia. Opruszaj owady karmowe preparatem witaminowo-mineralnym i stosuj się do zaleceń producenta, ponieważ przedawkowanie niektórych witamin może szkodzić. Zawsze prowadź własne hodowle muszek owocowych i skoczogonków, aby zapewnić stałe zaopatrzenie.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

R. variabilis jest aktywna w dzień i spokojna. Samce nawołują z podwyższonych miejsc, a w naturze gatunek ma swobodny system kojarzenia się, bez stałych par i bez bronionych terytoriów. W terrarium często można więc trzymać kilka osobników razem, choć niektóre są płochliwe i chowają się, gdy ktoś się zbliża.

Żab nie należy brać do rąk. Ich skóra jest cienka i delikatna, a resztki mydła i kremu z rąk mogą im zaszkodzić. Jeśli trzeba przenieść żabę, zwab ją do przezroczystego pojemnika.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samice są większe i bardziej zaokrąglone niż samce, a nawołują wyłącznie samce. To najpewniejsze cechy rozpoznawcze. Wiek osiągania dojrzałości płciowej nie jest udokumentowany. Najprostszym sposobem na uzyskanie pary jest wychowanie lub kupno kilku młodych i trzymanie ich razem.

GODY I KOPULACJA

Gody odbywają się w dzień i nasilają się po deszczu. Samiec nawołuje z podwyższonego miejsca, nawołuje częściej, gdy zbliża się samica, i prowadzi ją do miejsca rozrodu. Przed złożeniem jaj żaby gromadzą się parami lub w małych grupach do pięciu osobników, a kilka samców może nawoływać jednocześnie bez walk. Jaja składane są wcześnie rano.

Gatunek łatwo się rozmnaża. Zapewnij żabom bromelie i pojemniki po kliszy z czystą wodą, stabilną temperaturę i wysoką wilgotność powietrza.

JAJA I KIJANKI

W naturze samica składa 1-6 jaj w jednym zniesieniu; w niewoli typowe jest 4-6 jaj, ale zdarza się do 10 jaj, a kolejne zniesienia pojawiają się co jeden do trzech tygodni. Jaja są przyklejone do liścia bromelii tuż nad lustrem wody, nie w wodzie, natomiast w pojemnikach po kliszy żaby często składają je pod powierzchnią wody.

Gdy kijanki się wyklują, samiec przenosi je po jednej lub dwie naraz do innego zbiornika wody, często do innej bromelii. Kijanki zjadają jaja, inne kijanki, martwą materię organiczną i małe larwy owadów, a samica zwykle nie dostarcza jaj odżywczych. W niewoli samice jednak czasem składają jaja odżywcze. Z powodu kanibalizmu najlepiej odłowić kijanki i trzymać je pojedynczo. Karm drobnym pokarmem dla kijanek lub rozkruszonym suchym pokarmem dla ryb akwariowych.

METAMORFOZA

Wyklucie następuje po 10-14 dniach, a w stałej temperaturze 24 °C kijanki pływają swobodnie po 10-11 dniach.

Od wyklucia do metamorfozy mija zwykle 60-80 dni. Cały rozwój od jaja do w pełni ukształtowanej żaby trwa około 80-90 dni. Śmiertelność może być wysoka, zdarzają się też zniekształcone kończyny. Gdy pojawią się przednie nogi, kijanka musi mieć możliwość wyjścia z wody: połóż na wodzie kawałek korka i przenieś małą żabkę do wilgotnego terrarium odchowowego, gdy ogon zostanie prawie całkowicie wchłonięty.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone żabki są bardzo małe. Przez mniej więcej pierwsze dwa tygodnie podawaj im skoczogonki, a potem także małe muszki owocowe i świeżo wyklute świerszcze. Trzymaj je w małym terrarium o wymiarach 40 × 50 × 40 cm, urządzonym jak dla dorosłych, z roślinami, kryjówkami i małą częścią wodną.

Karm codziennie i lekko opruszaj pokarm witaminami i minerałami. Skoczogonki są na początku ogromną pomocą. Młode mogą przebywać w grupie, a tempo ich wzrostu nie jest udokumentowane.

Zdrowie i częste błędy

Drzewołazy są wrażliwe na wysoką temperaturę, przesuszenie i złą higienę. Najważniejsze błędy to:

- Zbyt ciepłe lub zbyt suche terrarium. Żaby stają się ospałe, chudną i tracą kolor.
- Brudna woda w pojemnikach z kijankami, która prowadzi do grzybic i chorób.
- Pokarm bez suplementacji witaminowo-mineralnej, który powoduje problemy z kośćmi i słabe młode. Zniekształcone kończyny u kijanek i młodych mogą mieć związek z żywieniem.
- Nowe zwierzęta, które przynoszą ze sobą infekcje. Trzymaj nowo kupione żaby przez pewien czas w osobnej kwarantannie.

Zdrowa żaba ma nieuszkodzoną skórę i wyraźnie zaokrąglony brzuch. Szybko zgłoś się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli żaba przestanie jeść, puchnie, ma rany lub czerwone, watowate miejsca na skórze.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/drzolazy/ranitomeya-variabilis